

Conjunctuur bericht

3^e kwartaal 2016 – Vertrouwen, maar prijzen blijven achter

Beroepsgoederenvervoer over de weg & logistiek dienstverleners (w.o. expediteurs en verhuizers)

24^e jaargang, nr. 86
Zoetermeer, 8 november 2016

INHOUDSOPGAVE

Hoger dan verwacht

Niveau bedrijvigheid gelijk

Drukte bij verhuisbedrijven

Niveau internationale bedrijvigheid stijgt

Ook omzetniveau gelijk aan tweede kwartaal

Winstniveau blijft achter

Financiële positie niet voor ieder bedrijf stevig

Prijzen onder druk

Goed derde kwartaal

Exceptioneel transport positief

Orderportefeuille nog niet vol

Vertrouwen ongewijzigd

Ondernemers meer tevreden

Groeiend tekort

Veel vacatures

Ondernemers positief over toekomst

Zeeland oordeelt het meest positief

Groningen telt veel tevreden ondernemers

Hoogste vertrouwen in Flevoland

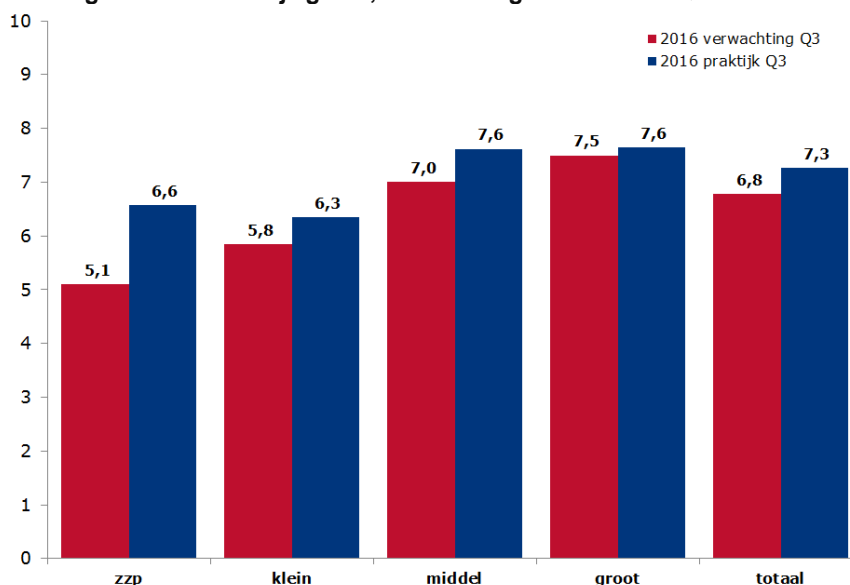
Vervoerders en logistiek dienstverleners blikken overwegend positief terug op het derde kwartaal van 2016. Tevens gaan ze met vertrouwen het vierde kwartaal in, mede dankzij een goed gevulde orderportefeuille. Zorgpunt blijft het prijsniveau.

Vervoerders en logistiek dienstverleners ervoeren het afgelopen kwartaal een hogere bedrijvigheid dan verwacht; het niveau bleef gelijk aan dat van het tweede kwartaal van 2016. Wel zijn er grote verschillen in het niveau van bedrijvigheid. Bedrijven in het internationale stukgoederenvervoer, het agrarisch vervoer en het containervervoer kenden een relatief rustig derde kwartaal. Bedrijven in het vervoer van levende dieren en het geconditioneerd vervoer konden juist rekenen op veel bedrijvigheid.

Naast de hogere bedrijvigheid, beschikken vervoerders en logistiek dienstverleners over een goed gevulde orderportefeuille voor het vierde kwartaal van dit jaar. Dit resulteert in een redelijk positief ondernemersvertrouwen; iets meer dan 42 procent van alle ondervraagde ondernemers spreekt zijn vertrouwen in de toekomst uit.

Groot zorgpunt blijft echter het prijsniveau. Er is weliswaar sprake van een gestage prijsstijging, maar de prijzen lopen nog altijd niet synchroon met de groeiende bedrijvigheid. Dit leidt er, met name bij transportbedrijven, toe dat het niveau van de winst achterblijft bij het niveau van de omzet.

Stemmingsindicator bedrijvigheid, verwachting en realisatie Q3-2016

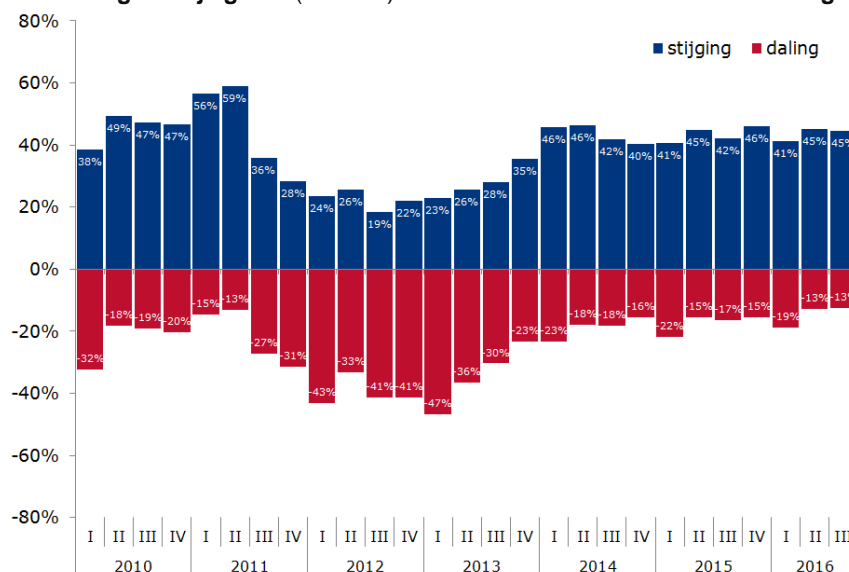

Hoger dan verwacht

De bedrijvigheid viel in het derde kwartaal van 2016 hoger uit dan waar ondernemers op hadden gerekend. Begin juli van dit jaar voorspelde 36% een hogere, 51% een gelijke en 13% een lagere bedrijvigheid voor het derde kwartaal. De praktijk laat echter een andere verdeling zien. Van alle ondernemers zegt 45% dat de bedrijvigheid in het derde kwartaal hoger uitviel, 43% zegt dat deze

gelijk was en 13% zegt dat de bedrijvigheid lager uitviel. Met name de groep zzp'ers voorspelde een veel lagere bedrijvigheid voor het derde kwartaal van 2016. Van deze groep ondernemers voorspelde 17% een hogere bedrijvigheid, terwijl in de praktijk 29% een hogere bedrijvigheid meldt, 59% voorspelde een gelijke bedrijvigheid, wat in de praktijk is uitgekomen op 61% en 24% voorspelde een lagere bedrijvigheid, in de praktijk is dat 10%.

Ontwikkeling bedrijvigheid (%+ / %-) t.o.v. hetzelfde kwartaal van het voorgaande jaar

Stemmingsindicator bedrijvigheid

		zzp	klein	middel	groot	bin.	int.	log.	exp.	totaal
2015	III	6,7	6,6	6,8	7,8	6,6	6,5	6,8	5,5	6,9
2016	II	6,4	6,4	7,4	8,1	7,5	6,6	9,3	7,5	7,3
2016*	III	5,1	5,8	7,0	7,5	7,0	6,3	7,6	6,5	6,8
2016	III	6,6	6,3	7,6	7,6	7,5	7,2	8,0	7,1	7,3
2016*	IV	6,4	6,0	7,1	7,8	7,0	7,0	8,7	6,9	6,9

*voorspelling ondernemers

kwartaal t.o.v. hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar

Niveau bedrijvigheid gelijk

Het niveau van de totale bedrijvigheid (binnenlands en internationaal) in het derde kwartaal van 2016 blijft gelijk aan die van het tweede kwartaal. Het aantal ondernemers dat in het derde kwartaal op jaarbasis een hogere bedrijvigheid meldt heeft een aandeel van 45%, het aantal dat een gelijke bedrijvigheid meldt, komt uit op 42% en het aantal dat een lagere bedrijvigheid meldt op 13%. In het voorgaande kwartaal waren de verhoudingen praktisch hetzelfde. De stemmingsindicator voor het niveau van bedrijvigheid voor het derde kwartaal blijft met 7,3 ongewijzigd. Het niveau van bedrijvigheid in zowel het tweede als het derde kwartaal bereikt, vanaf het derde kwartaal van 2011 gemeten, het hoogste punt.

Drukte bij verhuisbedrijven

Grote verschillen zien we in het niveau van bedrijvigheid per soort vervoer of soort bedrijf. Zo was het in het derde kwartaal, met een indicator van 5,8 relatief, vrij rustig bij bedrijven in het internationale stukgoederenvervoer. Maar ook in het vervoer van agrarische producten (6,0) en in het containervervoer (6,0) was het, in vergelijking met andere deelmarkten of segmenten, relatief een stuk rustiger. Maar desondanks zien we bij beide deelmarkten toch een lichte stijging van het niveau van bedrijvigheid ten opzichte van het tweede kwartaal.

Begripsomschrijving:

Categorie bedrijven:

ZZP (Zelfstandige ondernemer Zonder Personeel)

Klein (<5 vrachtauto's of personeelsleden)

Middel (5-50 vrachtauto's of personeelsleden)

Groot (>50 vrachtauto's of personeelsleden)

Binnenlands (≥75% omzet uit binnenlandse activiteiten)

Internationaal (≥ 75% omzet uit internationale activiteiten)

Logistiek (≥ 40% omzet uit logistieke diensten, anders dan transport)

Expeditie (Expeditiebedrijf, intermediair tussen verlader en vervoerder / organisator van het verzenden van goederen)

De **Stemmingsindicator** zoals in dit bericht bedoeld, stelt TLN samen uit het percentage positieve en negatieve respondenten ten opzichte van het totaal aantal respondenten, waarbij de uitkomst wordt gewogen.

Bedrijvigheid = Mate waarin personeel en materieel actief worden ingezet (hoog/laag) voor het uitvoeren van het aantal toegenomen/afgenomen opdrachten

Omzet = Totaal van alle opbrengsten, behaald uit uitgevoerde opdrachten in een bepaalde periode

Winst = Restant van alle opbrengsten minus alle kosten in een bepaalde periode

Prijzen = Prijs per eenheid (km, uur, m2, etc.) die afgesproken en gerekend wordt voor een uitgevoerde opdracht

Vertrouwen (ondernemersvertrouwen) = Mate waarin de ondernemer rekent op een bedrijfsseconomisch goede/slechte komende periode

Kostprijs = Totaal van alle gemaakte kosten om een opdracht uit te kunnen voeren

Vacaturegraad = aantal vacatures ten opzichte van het aantal ingevulde arbeidsplaatsen, als percentage weergegeven

Kwartaalbasis = Kwartaal vergeleken met voorgaand kwartaal

Jaarbasis = Kwartaal vergeleken met hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar

Afronding

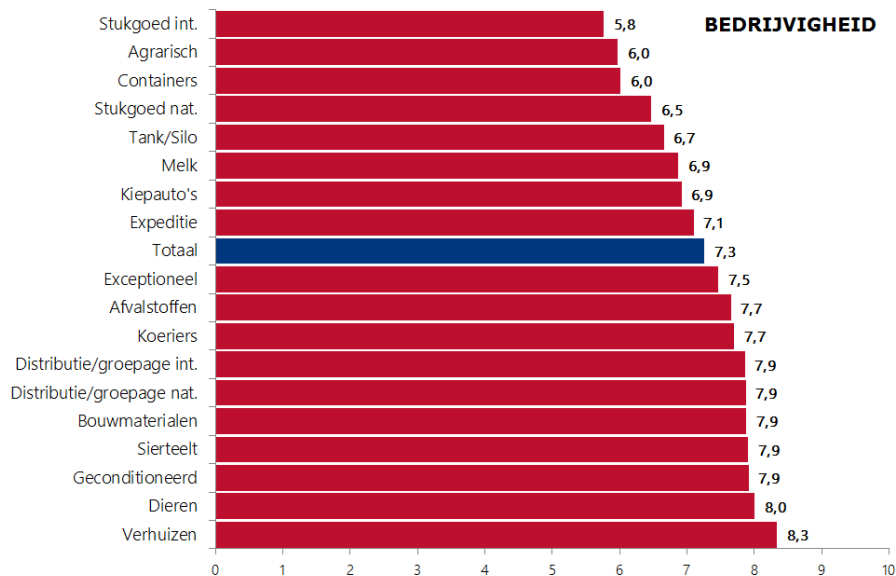
In enkele tabellen valt de som van percentages hoger of lager uit dan 100%. Dit heeft te maken met de automatische afronding in spreadsheets.

Niet representatief

De uitkomsten per categorie zoals per deelmarkt, soort vervoer, activiteit of soort bedrijf en de uitkomsten per provincie zijn niet representatief en geven alleen een indicatie van de mogelijke economische ontwikkeling binnen een bepaalde categorie of provincie.

Met een stemmingsindicator van 8,3 hadden verhuisbedrijven het druk in het derde kwartaal. Als we alleen kijken naar de Erkende Verhuizers dan zien we dat deze ondernemers aan het begin van het derde kwartaal de bedrijvigheid niet goed hebben ingeschat. Van alle Erkende Verhuizers voorspelde 58% voor het derde kwartaal een hogere bedrijvigheid (op jaarbasis). In de praktijk ervoer 65% een hogere bedrijvigheid. Daarnaast voorspelde 31% een gelijke en 11% een lagere bedrijvigheid. Hoe anders heeft de praktijk uitgepakt. Het aantal dat een gelijke bedrijvigheid meldt, komt uit op 22% en het aantal dat een lagere bedrijvigheid meldt op 13%. Naast de verhuizers zien we dat ook bij bedrijven in het vervoer van levende dieren (8,0) en in het geconditioneerde vervoer (7,9) het niveau van bedrijvigheid relatief een stuk hoger uitviel in vergelijking met andere soorten bedrijven.

Stemmingsindicator bedrijvigheid, Q3-2016 per soort vervoer en/of soort bedrijf

Niveau internationale bedrijvigheid stijgt

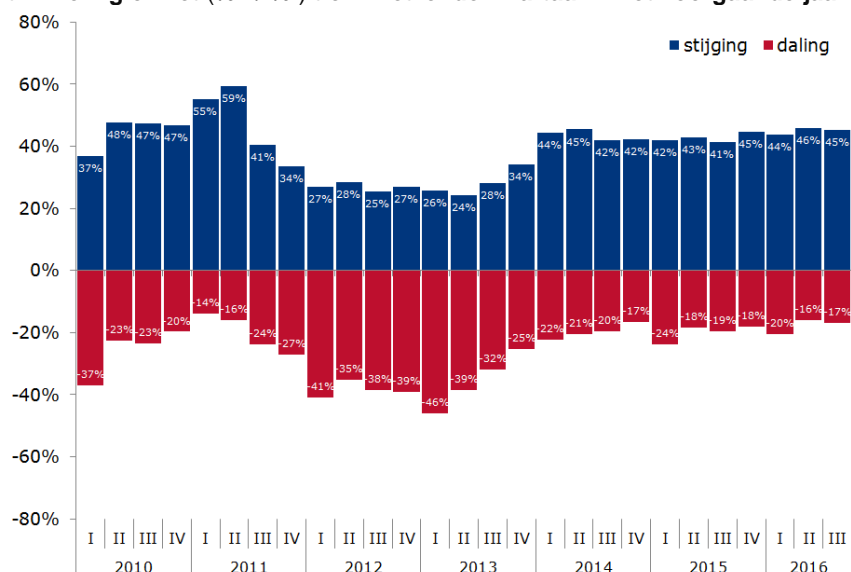
Als we alleen de bedrijvigheid in uitsluitend binnenlandse activiteiten onder de loep nemen, zien we dat deze, net als bij het niveau van de totale bedrijvigheid, op hetzelfde niveau uitkomt als in het tweede kwartaal. De stemmingsindicator voor het niveau van binnenlandse bedrijvigheid blijft met 7,5 onveranderd. De bedrijvigheid in uitsluitend internationale activiteiten is niet gelijk aan die van het tweede kwartaal. Het aantal ondernemers dat een hogere bedrijvigheid in de internationale activiteiten meldt, stijgt van 35% in het tweede kwartaal naar 42% in het derde kwartaal. Het aantal dat een gelijke bedrijvigheid meldt, daalt van 50% naar 48% en het aantal dat een lagere bedrijvigheid meldt, daalt van 15% naar 10%. De stemmingsindicator voor de bedrijvigheid stijgt van 6,6 naar 7,2.

Stemmingsindicator omzet

		zzp	klein	middel	groot	bin.	int.	log.	exp.	totaal
2015	III	6,5	6,5	6,5	7,4	6,3	6,6	6,1	3,7	6,7
2016	II	6,3	6,3	7,5	7,4	7,3	7,3	7,8	6,9	7,1
2016	III	6,7	6,3	7,3	7,6	7,3	7,2	7,2	5,7	7,1

kwartaal t.o.v. hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar

Ontwikkeling omzet (%+ / %-) t.o.v. hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar

Ook omzetniveau gelijk aan tweede kwartaal

Net als bij het niveau van bedrijvigheid blijft in het derde kwartaal ook het niveau van de omzet gelijk aan die van het voorgaande kwartaal. Het aantal ondernemers dat een hogere omzet op jaarbasis meldt, heeft net als in het tweede kwartaal een aandeel van 45%, het aantal dat een gelijke omzet meldt komt uit op 38% en het aantal dat een lagere omzet meldt, is 17%. De stemmingsindicator voor het niveau van de omzet blijft met 7,1 ongewijzigd. De omzetindicator staat met 7,1 in het tweede en derde kwartaal op het hoogste punt sinds het derde kwartaal van 2011. De totale omzet van de transport- en logistieksector stijgt in het derde kwartaal van 2016, in vergelijking met hetzelfde kwartaal van vorig jaar, met 3,0%. Dit percentage betreft een rekenkundig gemiddelde van alle opgaven en is slechts indicatief.

Gemiddelde omzetstijging of -daling t.o.v. hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar

	zpp	klein	middel	groot	bin.	int.	log.	exp.	Totaal
2016 I	-0,9%	3,3%	3,2%	3,9%	2,8%	1,9%	0,9%	16,7%	3,3%
II	-0,3%	1,4%	4,4%	3,7%	4,0%	2,8%	0,9%	3,9%	3,4%
III	1,4%	2,0%	3,4%	2,9%	3,6%	2,3%	4,6%	-1,5%	3,0%

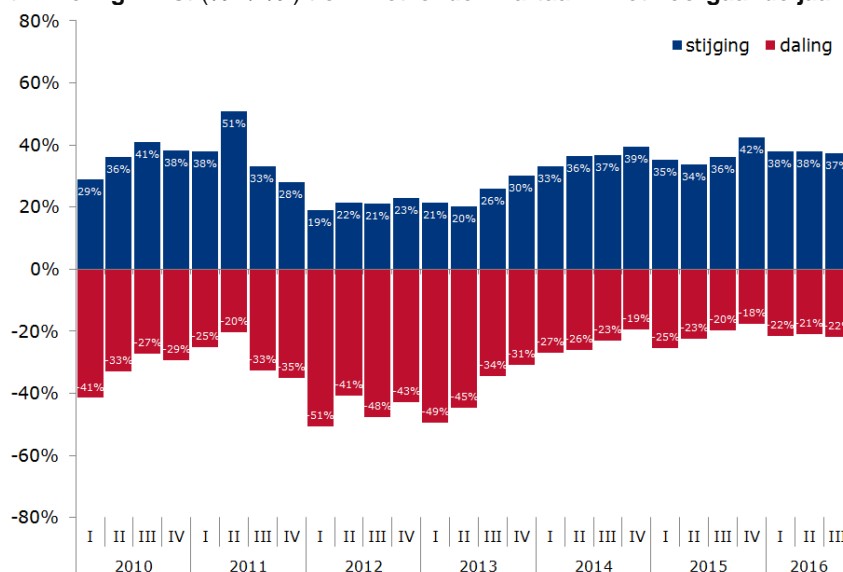
Omzetpercentage is indicatief en betreft een rekenkundig gemiddelde, gebaseerd op opgaven van respondenten

Stemmingsindicator winst

	zpp	klein	middel	groot	bin.	int.	log.	exp.	totaal
2015 III	6,6	6,5	6,3	6,4	6,1	6,4	5,7	5,5	6,4
2016 II	6,2	6,3	6,5	6,4	6,6	6,3	7,0	5,7	6,4
2016 III	6,4	6,5	6,4	5,9	6,7	6,3	7,4	5,7	6,4

kwartaal t.o.v. hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar

Ontwikkeling winst (%+ / %-) t.o.v. hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar

Winstniveau blijft achter

Het niveau van de winst blijft in relatie tot het niveau van de bedrijvigheid en omzet een stuk achter. Het aantal ondernemers dat een hogere winst op jaarbasis meldt, heeft een aandeel van 37%, het aantal dat een gelijke winst meldt, komt uit op 41% en het aantal dat een lagere winst meldt, is goed voor 22%. De stemmingsindicator voor het winstniveau blijft met het derde kwartaal erbij met 6,4 al drie kwartalen onveranderd. Het aantal ondernemers dat het derde kwartaal met winst afsluit, is niet gelijk aan de twee voorgaande kwartalen. In het eerste kwartaal van 2016 ging het om 68%, in het tweede kwartaal ging het om 75% en in het 3^e kwartaal om 77%. De stemmingsindicator voor de financiële kwartaalafsluiting blijft met 9,3 ongewijzigd. Sinds de eerste meting in het tweede kwartaal van 2012 hebben we met 77% niet zo veel bedrijven geteld die het kwartaal financieel positief afsluiten.

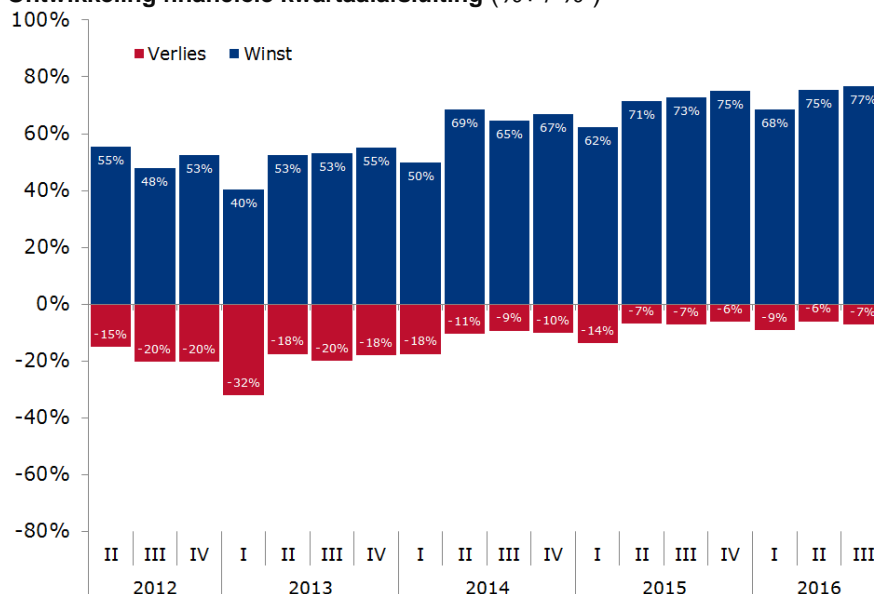
Financiële positie niet voor ieder bedrijf stevig

De financiële positie van bedrijven binnen de transport- en logistieksector is niet van elk bedrijf even sterk. Zo geeft bijna 14% van alle ondernemers aan dat de financiële positie van zijn bedrijf 'zeer sterk' is, 51% spreekt over een 'sterke' financiële positie, 28% over een 'noch sterke, noch zwakke' financiële positie, 6% over een 'zwakke' financiële positie en iets meer dan 1% spreekt over een 'zeer zwakke' financiële positie. Hoewel een groep van 36% niet spreekt over een 'sterke' financiële positie, is door de bank genomen de financiële positie binnen de sector, met een stemmingsindicator van 9,3 in het derde kwartaal, niet eerder zo sterk geweest sinds de eerste meting in het eerste kwartaal van 2009.

Ontwikkeling financiële kwartaalafsluiting

	2013		2014		2015		2016						
	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III				
Winst	53%	55%	50%	69%	65%	67%	62%	71%	73%	75%	68%	75%	77%
Quitte	27%	27%	33%	21%	26%	23%	24%	22%	20%	19%	23%	18%	16%
Verlies	20%	18%	18%	11%	9%	10%	14%	7%	7%	6%	9%	6%	7%
Indicator:	7,3	7,5	7,3	8,7	8,5	8,6	8,2	9,1	9,1	9,3	8,8	9,3	9,3

Ontwikkeling financiële kwartaalafsluiting (%+ / %-)

Ontwikkeling financiële positie van het bedrijf (volgens oordeel ondernemers)

	2014		2015			2016			
	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Zeer sterk (ruim voldoende cashflow, ruim voldoende eigen vermogen)	9,3%	11,2%	13,1%	9,5%	13,6%	13,3%	14,9%	12,3%	13,5%
Sterk (voldoende cashflow, voldoende eigen vermogen)	43,9%	41,9%	43,7%	46,0%	48,3%	47,9%	45,5%	50,0%	50,5%
Noch sterk, noch zwak	38,5%	36,6%	33,1%	34,9%	29,0%	31,5%	32,3%	30,6%	28,3%
Zwak (onvoldoende cashflow, onvoldoende eigen vermogen)	7,6%	8,2%	8,1%	8,6%	7,9%	5,9%	6,1%	6,2%	6,4%
Zeer zwak (bijna of geen cashflow, bijna of geen eigen vermogen)	0,7%	2,1%	1,9%	1,1%	1,2%	1,4%	1,2%	0,9%	1,3%
indicator:	8,4	8,4	8,7	8,5	9,1	9,1	9,2	9,2	9,3

Stemmingsindicator prijzen

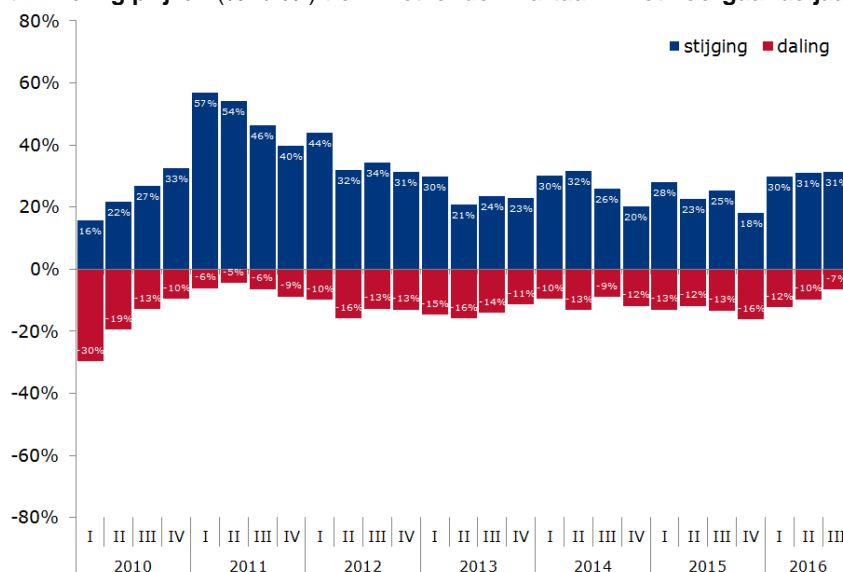
		zfp	klein	middel	groot	bin.	int.	log.	exp.	totaal
2015	III	6,1	6,0	6,1	6,5	6,4	5,5	6,1	4,6	6,2
2016	II	5,5	5,8	6,7	7,6	6,8	7,3	6,7	6,7	6,7
2016	III	6,3	6,6	6,8	7,5	7,0	6,6	6,8	5,7	6,9

kwartaal t.o.v. hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar

Prijzen onder druk

Een groot aantal ondernemers zegt dat de prijzen al een tijdlang onder druk staan. Dit heeft volgens een aantal van hen niet zozeer te maken met overcapaciteit zoals in de achterliggende crisisperiode, maar eerder met de concurrentie van bedrijven uit de lagelonenlanden. Ook zegt een aantal van hen dat hoe langer hoe meer opdrachtgevers tenderen, wat ook een drukkend effect op de prijzen heeft. Van alle ondernemers meldt 31% hogere, 62% gelijke en 7% lagere prijzen in het derde kwartaal van 2016 ten opzichte van het derde kwartaal van 2015. De stemmingsindicator voor het niveau van de prijzen stijgt licht van 6,7 naar 6,9. Van alle ondernemers is 32% tevreden over de prijzen, de rest is dat niet.

Ontwikkeling prijzen (%+ / %-) t.o.v. hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar

Beoordeling ondernemers afgesloten kwartaal

	2014		2015		2016				
	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Zeer goed kwartaal	3,2%	5,1%	4,7%	5,2%	5,0%	6,4%	7,7%	7,9%	7,3%
Goed kwartaal	33,6%	34,7%	31,5%	38,4%	35,8%	39,4%	32,2%	37,7%	39,2%
Normaal kwartaal*	46,6%	44,4%	41,0%	38,2%	39,7%	38,4%	42,0%	41,9%	40,9%
Slecht kwartaal	15,5%	14,7%	21,4%	17,9%	18,3%	15,5%	16,9%	11,9%	10,8%
Zeer slecht kwartaal	1,1%	1,2%	1,4%	0,4%	1,1%	0,3%	1,2%	0,4%	1,7%
Indicator:	6,7	7,0	6,4	7,2	6,9	7,5	7,1	7,7	7,7

* Naar verwachting, zoals een kwartaal behoort te zijn

Goed derde kwartaal

Als we het prijsniveau buiten beschouwing laten, kunnen we door de bank genomen spreken over een 'goed' derde kwartaal. Met een aandeel van 47% oordeelden de meeste ondernemers positief over een kwartaal. Naast deze groep is 41% van mening dat het om een 'normaal' kwartaal ging zoals een derde kwartaal behoort te verlopen en 13% oordeelt negatief over het derde kwartaal van 2016. De stemmingsindicator met betrekking tot het kwartaaloordeel komt uit op 7,7. Als we het kwartaaloordeel splitsen in grootteklassen, dan springt de groep zzp'ers met een indicator van 8,5 er bovenuit. Waarschijnlijk is dit het gevolg van de onverwachte hoge bedrijvigheid. Grote bedrijven zijn met een indicator van 7,3 nog het minst enthousiast over de ontwikkelingen in het derde kwartaal. De indicator voor zowel kleine als middelgrote bedrijven komt uit op 7,7.

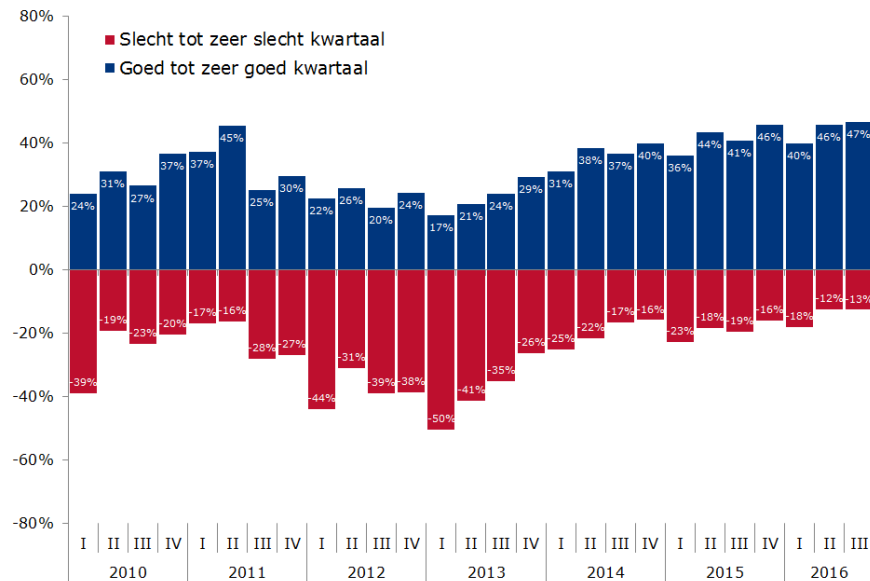
Beoordeling ondernemers Q3-2016

	zzp	Klein	Middel	Groot	Bin	Int	Log	Exp	Totaal
Zeer goed kwartaal	9,7%	7,4%	8,1%	4,4%	8,0%	8,9%	7,9%	6,5%	7,3%
Goed kwartaal	46,8%	37,7%	39,7%	40,0%	41,2%	43,0%	50,0%	32,3%	39,2%
Normaal kwartaal	32,3%	43,8%	39,1%	42,2%	41,8%	32,9%	36,8%	35,5%	40,9%
Slecht kwartaal	11,3%	10,5%	10,9%	11,1%	7,1%	12,7%	5,3%	22,6%	10,8%
Zeer slecht kwartaal	0,0%	0,6%	2,2%	2,2%	1,9%	2,5%	0,0%	3,2%	1,7%
Indicator:	8,5	7,7	7,7	7,3	8,0	7,9	8,8	6,4	7,7

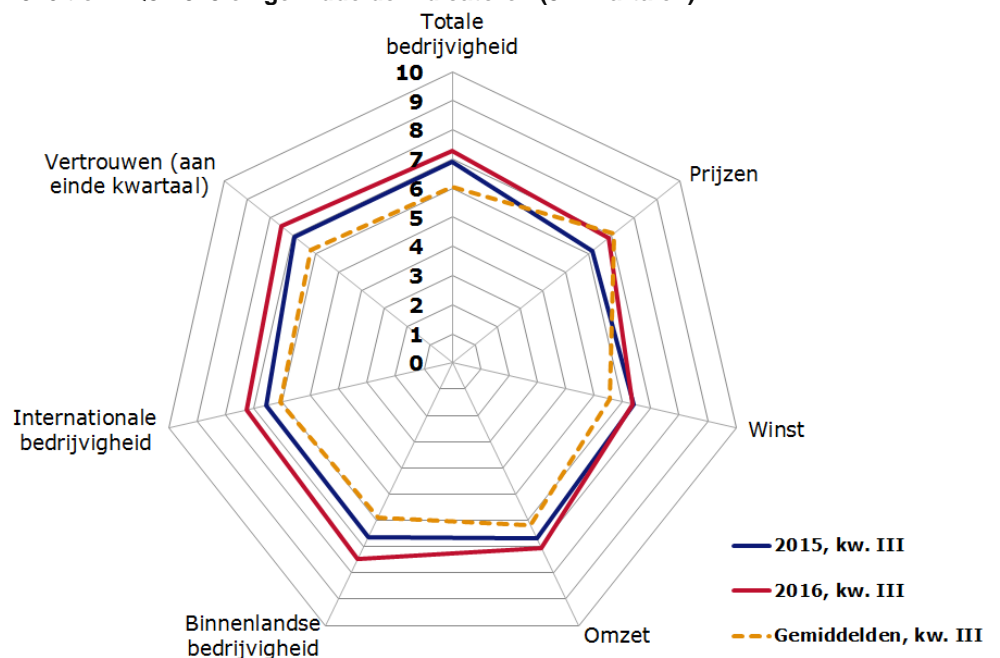
Exceptioneel transport positief

Ondernemers bij bedrijven in het exceptionele transport zijn met een indicator van 10,0 in vergelijking met andere bedrijven het meest positief. Maar ook ondernemers bij bedrijven in het binnenlandse distributie- en/of groupagevervoer (9,3) en bedrijven in het afvalstoffenvervoer oordelen bovengemiddeld positief over het derde kwartaal. Relatief het minst positief zijn ondernemers in het tank-/silovervoer (6,1), bij expeditiebedrijven (6,4) en in het internationale stukgoederenvervoer (6,5).

Ontwikkeling kwartaaloordeel (%+ / %-)

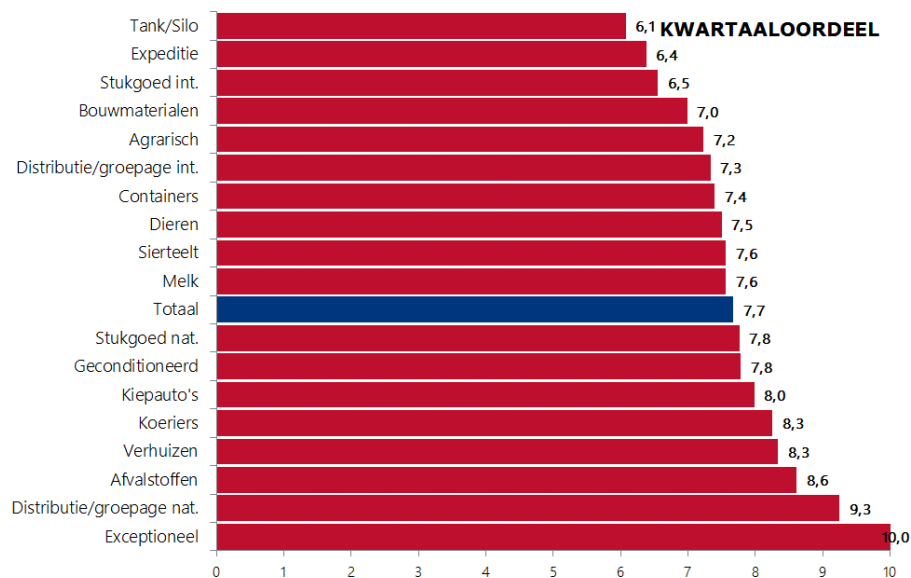

Q3-2016 t.o.v. Q3-2015 en gemiddelde indicatoren (3^e kwartalen)

Als we de belangrijkste indicatoren van het afgelopen derde kwartaal vergelijken met die van het zelfde kwartaal van vorig jaar, dan zien we dat alle indicatoren hoger zijn uitgevallen, behalve de indicator voor het winstniveau. Deze is met 6,4 gelijk aan de winstindicator van vorig jaar.

Oordeel over Q3-2016 per soort vervoer en/of soort bedrijf

Orderportefeuille voor komende periode (Q3-2016)

Aantal opdrachten:	zzp	Klein	Middel	Groot	Bin	Int	Log	Exp	Totaal
Zeer veel	2,0%	3,9%	3,1%	9,1%	2,6%	6,8%	5,6%	3,4%	4,3%
Veel	58,0%	52,7%	54,6%	59,1%	59,0%	47,9%	61,1%	44,8%	54,9%
Niet veel, niet weinig	38,0%	37,2%	35,4%	28,4%	32,1%	42,5%	30,6%	41,4%	34,6%
Weinig	2,0%	5,4%	6,2%	3,4%	5,5%	1,4%	2,8%	10,3%	5,5%
Zeer weinig	0,0%	0,8%	0,7%	0,0%	0,7%	1,4%	0,0%	0,0%	0,6%
Indicator:	8,8	8,4	8,4	9,6	8,6	8,7	9,3	7,8	8,6

Orderportefeuille nog niet vol

De orderportefeuille voor het vierde kwartaal was begin oktober van dit jaar al goed gevuld, maar is nog niet 'vol'. Van alle ondernemers zegt 59% over voldoende orders te beschikken, 35% zegt over niet veel, maar ook niet over weinig orders te beschikken en 6% beschikt over onvoldoende orders voor het vierde kwartaal. Met name kleine bedrijven werken niet met een ordervoorraad. 'Veel opdrachten krijgen we één dag van tevoren op, vandaar dat we eigenlijk altijd te weinig orders op voorraad hebben', aldus een ondernemer. De stemmingsindicator met betrekking tot de orderportefeuille komt uit op 8,6. Grote bedrijven beschikken met een indicator van 9,6 over de best gevulde orderportefeuille. Maar ook de orderportefeuille bij de groep zzp'ers is met een indicator van 8,8 goed gevuld; deze is zelfs beter gevuld dan bij de kleine (8,4) en middelgrote bedrijven (8,4).

Ontwikkeling orderportefeuille voor komende periode

Aantal opdrachten:	2015				2016			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Zeer veel	3,6%	4,8%	3,2%	4,2%	3,4%	5,5%	5,3%	4,3%
Veel	57,3%	48,7%	50,1%	48,6%	45,1%	51,3%	52,1%	54,9%
Niet veel, niet weinig	17,7%	35,8%	40,0%	38,6%	40,5%	38,3%	37,8%	34,6%
Weinig	3,0%	9,4%	5,6%	7,1%	8,8%	4,7%	4,5%	5,5%
Zeer weinig	18,3%	1,3%	1,0%	1,6%	2,1%	0,3%	0,3%	0,6%
Indicator:	6,9	8,0	8,2	8,1	7,6	8,6	8,7	8,6

Vertrouwen ongewijzigd

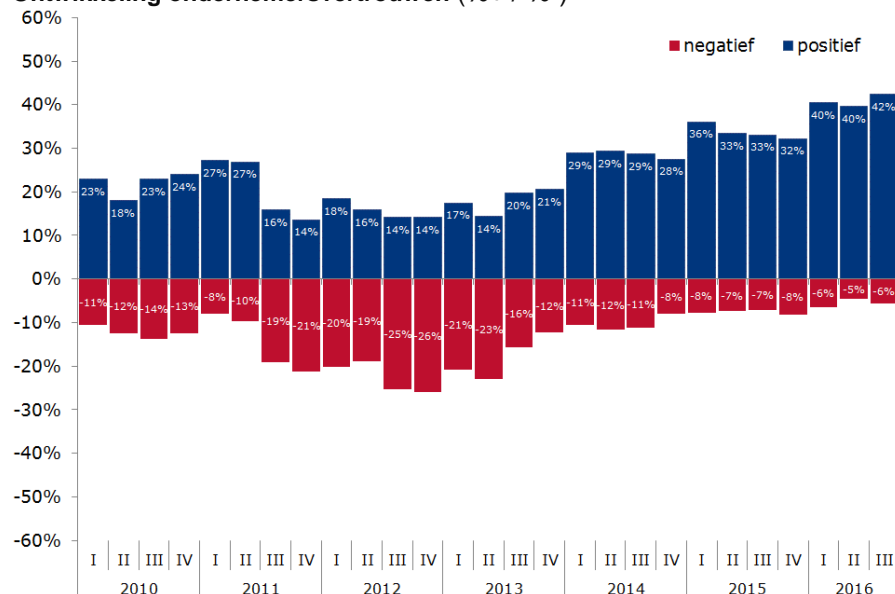
Het vertrouwen van ondernemers binnen de sector is ten opzichte van het tweede kwartaal van 2016 ongewijzigd. Iets meer dan 42% van alle ondernemers spreekt volmondig zijn vertrouwen in de toekomst uit. We moeten 9 jaar teruggaan om een dergelijk hoog percentage positieve ondernemers te vinden. In het tweede kwartaal van 2007 telden we 43% positieve ondernemers. De grootste groep, met een aandeel van 52%, is neutraal en de rest (6%) is negatief en heeft geen vertrouwen in de toekomst. De stemmingsindicator voor het niveau van vertrouwen komt voor het derde kwartaal achtereen uit op 7,4.

Het grootste vertrouwen meten we bij bedrijven in het exceptionele vervoer (9,0), in het vervoer van levende dieren (8,5) en in het binnenlandse distributie-/groupagevervoer (8,4). Het kleinste vertrouwen zien we dit keer bij bedrijven in het sierteeltvervoer (5,9) en in het stukgoederenvervoer, zowel in het binnenlandse (6,1) als in het internationale (6,1) stukgoederenvervoer.

Ondernemersvertrouwen

	2014		2015				2016		
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	
Veel vertrouwen-Positief	27,5%	36,0%	33,3%	33,1%	32,2%	40,4%	39,5%	42,4%	
Afwachtend-Neutraal	64,4%	56,3%	59,2%	59,8%	59,7%	53,1%	55,9%	52,0%	
Weinig vertrouwen-Negatief	8,1%	7,7%	7,4%	7,1%	8,1%	6,5%	4,5%	5,6%	
Indicator:	6,6	7,1	6,9	6,9	6,8	7,4	7,4	7,4	

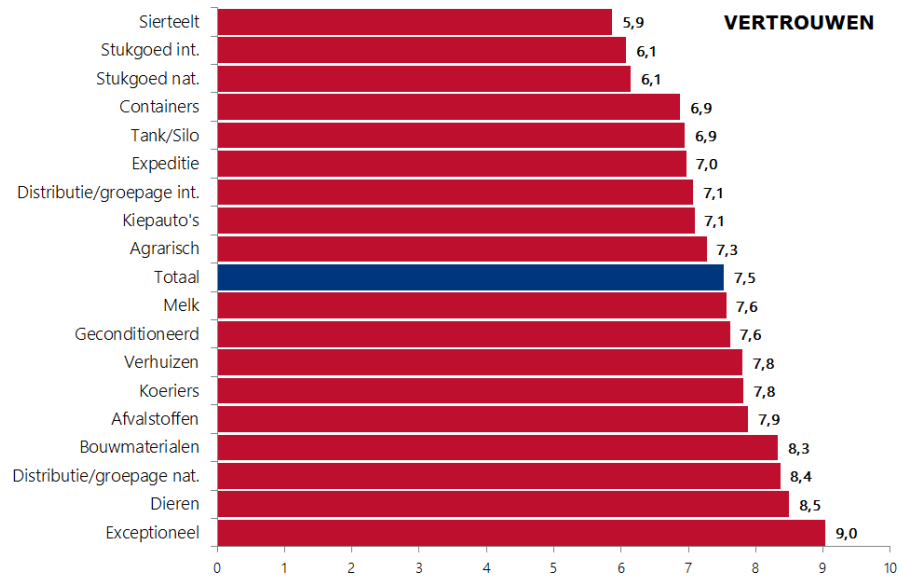
Ontwikkeling ondernemersvertrouwen (%+ / %-)

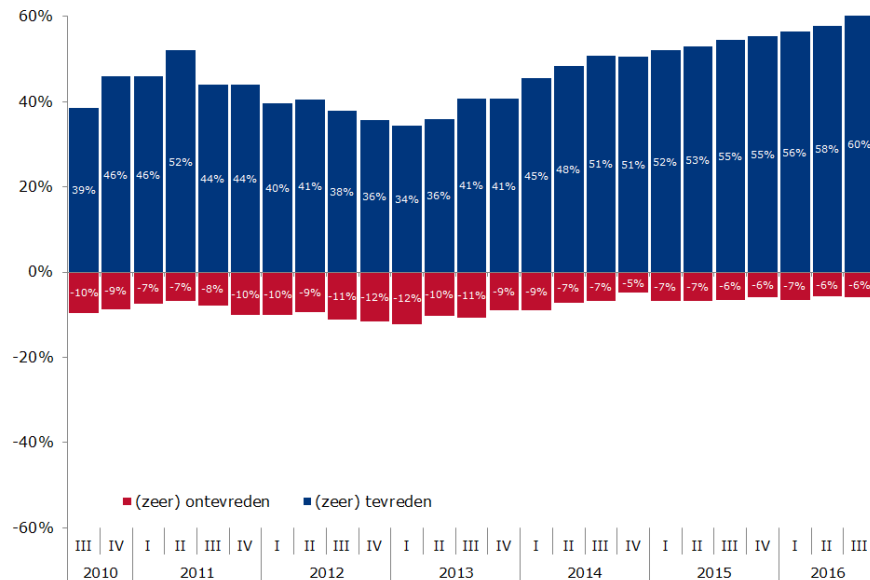
Ontwikkeling stemmingsindicator ondernemersvertrouwen per soort vervoer en/of soort bedrijf

	2013		2014				2015				2016			
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	+/-	
Een hoge indicator (max. 10) duidt op een groot vertrouwen														
Afvalstoffen	4,3	6,0	6,1	5,9	6,3	7,0	7,4	6,8	7,0	7,6	7,2	7,9	+	
Agrarisch	5,9	6,5	6,1	6,3	7,4	6,3	6,3	7,4	6,6	7,5	6,3	7,3	+	
Bouwmaterialen	5,0	6,0	5,5	5,5	5,6	7,0	7,1	6,6	7,4	7,2	6,9	8,3	+	
Containers	5,2	5,3	6,1	5,3	5,7	5,9	6,0	5,9	6,0	6,0	6,3	6,9	+	
Dieren	8,3	6,9	8,3	6,6	6,7	6,9	8,0	7,2	8,9	9,4	9,4	8,5	-	
Distributie/groupage int.	6,4	5,5	7,8	7,4	7,6	7,1	7,5	7,6	7,0	7,4	7,3	7,1	-	
Distributie/groupage nat.	5,5	5,9	5,9	7,2	6,8	6,9	6,9	6,7	6,8	7,5	8,1	8,4	+	
Exceptioneel	6,8	7,8	7,5	7,7	7,0	8,3	8,3	6,5	7,6	9,3	8,3	9,0	+	
Geconditioneerd	6,6	6,9	6,5	6,3	6,5	7,6	7,3	7,5	6,9	8,7	7,8	7,6	-	
Kiepauto's	5,0	6,4	4,8	4,9	5,4	7,0	6,1	4,8	6,0	7,3	7,3	7,1	-	
Koeriers	6,1	6,3	5,5	6,8	6,6	7,0	6,6	8,3	6,6	7,3	7,7	7,8	+	
Melk	7,3	7,2	7,9	6,5	6,9	7,2	6,9	6,9	8,8	6,9	7,3	7,6	+	
Sierteelt	5,9	7,8	6,3	7,8	6,3	9,0	6,0	5,5	5,9	7,3	6,0	5,9	-	
Stukgoed int.	6,4	5,3	5,8	6,2	6,5	5,6	6,8	7,5	7,5	5,7	6,1	6,1	-	
Stukgoed nat.	6,5	5,5	5,8	8,1	6,9	6,8	6,3	6,0	6,7	7,4	7,4	6,1	-	
Tank/Silo	7,6	6,8	7,4	5,5	6,2	8,1	7,9	7,3	5,8	6,9	8,1	6,9	-	
Verhuizen	6,2	6,0	7,7	6,0	6,8	8,1	7,8	7,4	7,4	7,9	9,5	7,8	-	
Expeditie	-	8,8	7,9	8,3	7,3	7,6	7,6	7,3	7,0	7,7	7,1	7,0	-	
Totaal	6,0	6,5	6,5	6,5	6,6	7,1	6,9	6,9	6,8	7,4	7,4	7,9	+	

Ondernemersvertrouwen, Q3-2016 per soort vervoer en/of soort bedrijf

Ontwikkeling stemmingsindicator ondernemerstevredenheid (%+ / %-)

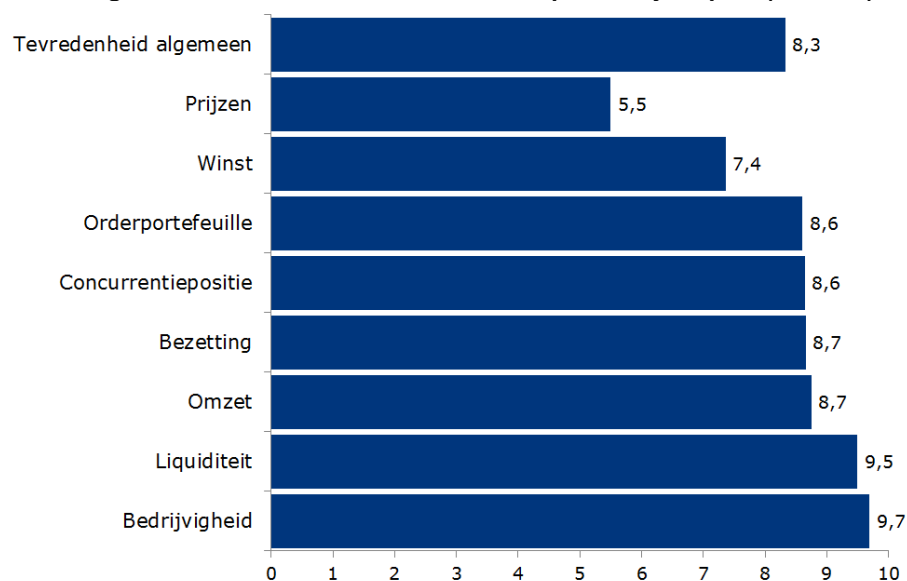

Ondernemers meer tevreden

Binnen de transport- en logistieksector zijn ondernemers meer en meer tevreden. Het niveau van de ondernemerstevredenheid laat sinds het eerste kwartaal van 2013 een onafgebroken stijgende lijn zien. De stemmingsindicator met betrekking tot de ondernemerstevredenheid is een toonaangevende indicator als het gaat om wat er werkelijk is gebeurd. Zo kan bijvoorbeeld het winstniveau stijgen, maar als ondernemers aangeven niet of matig tevreden te zijn over de winst, dan is de stijging van het winstniveau niet iets waar je positief melding over maakt. Van alle ondernemers is 60% tevreden, 5% is dat niet. Sinds de eerst tevredenheidsmeting in het derde kwartaal van 2010 heeft de stemmingsindicator met betrekking tot de ondernemerstevredenheid met 8,3 niet zo hoog gestaan. Het meeste tevreden zijn ondernemers over de bedrijvigheid (9,7) en over de liquiditeit van het bedrijf. Het minst tevreden zijn ze over de prijzen (5,5) en over de winst (7,4).

Op een paar uitzonderingen na zijn ondernemers in het melkvervoer (RMO) elk kwartaal de meest tevreden ondernemers. Dit keer staat de indicator voor tevredenheid bij deze ondernemers op 9,9. Ook ondernemers in het exceptionele vervoer (9,7) steken qua tevredenheid positief af bij die van ondernemers in andere deelmarkten. Relatief het minst tevreden zijn expediteurs (7,4) en ondernemers in het kiepautovervoer (7,6).

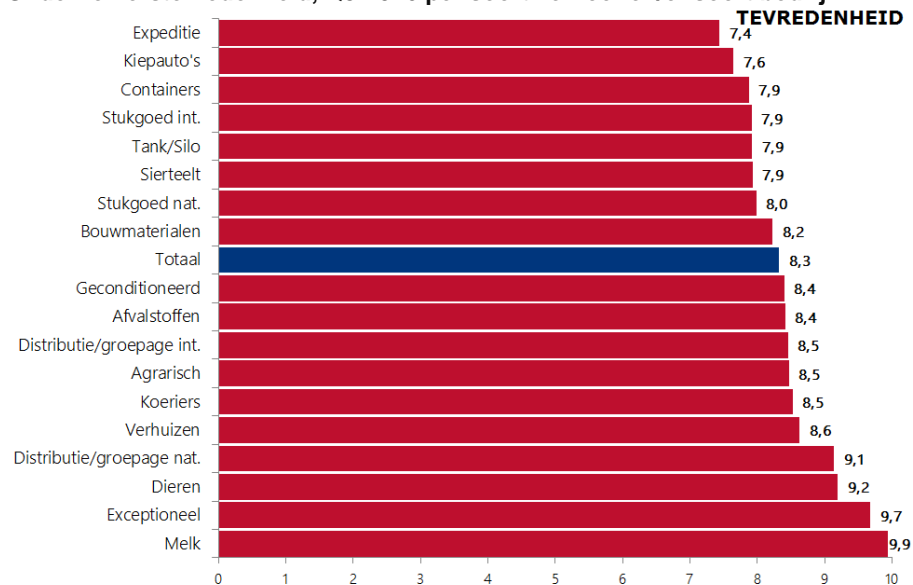
Stemmingsindicator ondernemerstevredenheid per bedrijfsaspect (Q3-2016)

Ontwikkeling ondernemers tevredenheid (indicator) m.b.t. diverse bedrijfsaspecten

	2014				2015				2016		
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Bedrijvigheid	7,4	8,3	8,9	8,3	8,3	9,1	8,9	8,9	8,9	9,6	9,7
Omzet	6,8	7,5	7,8	7,8	7,7	8,1	8,3	8,3	8,3	8,8	8,7
Winst	4,8	5,4	5,8	6,1	6,0	6,4	6,5	7,0	6,9	7,4	7,4
Prijzen	2,8	3,3	4,3	4,6	4,4	4,3	4,7	4,8	5,4	4,9	5,5
Orderportefeuille	7,1	7,2	7,0	7,3	7,6	8,1	7,7	7,7	8,1	8,3	8,6
Bezetting	8,0	8,2	8,6	8,4	8,4	8,4	8,3	8,5	8,6	8,3	8,7
Liquiditeit	7,5	7,7	8,5	8,3	8,2	8,4	8,9	9,0	8,9	9,2	9,5
Concurrentiepositie	7,3	7,2	8,1	7,7	8,1	7,9	8,3	8,2	8,3	8,3	8,6
Tevredenheid algemeen	6,5	6,9	7,4	7,3	7,3	7,6	7,7	7,8	7,9	8,1	8,3

Ondernemerstevredenheid, Q3-2016 per soort vervoer en/of soort bedrijf

Bezetting personeel, materieel en opslag, Q3-2016

	Klein	Middel	Groot	Bin	Int	Log	Exp.	Totaal
Bezetting Personeel								
Juiste verhouding	80,0%	60,1%	48,9%	60,6%	57,4%	64,7%	71,4%	60,9%
Overschot	10,0%	7,5%	0,0%	6,4%	4,9%	5,9%	10,7%	6,4%
Tekort	10,0%	32,5%	51,1%	33,1%	37,7%	29,4%	17,9%	32,7%
Niet van toepassing	68,9%	8,2%	0,0%	20,8%	16,1%	14,3%	27,3%	18,7%
Bezetting Materieel								
Juiste verhouding	84,3%	68,5%	63,2%	66,4%	75,4%	79,2%	87,5%	70,3%
Overschot	8,4%	13,4%	16,1%	14,1%	13,1%	4,2%	6,3%	13,0%
Tekort	7,2%	18,2%	20,7%	19,5%	11,5%	16,7%	6,3%	16,7%
Niet van toepassing	58,1%	22,7%	8,6%	14,6%	25,0%	70,6%	88,2%	25,9%
Bezetting Opslag								
Juiste verhouding	70,0%	59,3%	55,9%	66,1%	58,3%	37,5%	52,9%	59,4%
Overschot	15,0%	20,7%	11,9%	15,3%	25,0%	25,0%	17,6%	17,8%
Tekort	15,0%	20,0%	32,2%	18,5%	16,7%	37,5%	29,4%	22,8%
Niet van toepassing	93,1%	75,8%	54,4%	78,5%	80,8%	44,4%	63,6%	76,6%

Groeiend tekort

Door de toenemende vraag naar transport- en logistieke diensten ontstaat in sommige deelmarkten een tekort aan personeel. Van alle ondernemers meldde 33 procent in het derde kwartaal een tekort aan personeel. Sinds het derde kwartaal van 2008 hebben we niet zoveel bedrijven geteld die een tekort aan personeel melden. Van alle grote bedrijven geeft zelfs 51% aan een tekort aan personeel te hebben. Een klein aantal ondernemers (6%) spreekt over een overschot aan personeel. In het tweede kwartaal sprak 69% over een juiste verhouding tussen het werk en de arbeidscapaciteit. En nu in het derde kwartaal spreekt 61% over een juiste verhouding.

Wat materieel en opslag betreft, is er niet zozeer sprake van een alarmerend tekort. Van alle ondernemers meldt 70% dat de verhouding materieel en werk correct was, 13% meldt een overschot en 17% meldt een tekort. Bij bedrijven die opslagruimte aanbieden meldt 59% dat de verhouding opslag en goederen correct was, 18% meldt een overschot aan opslagruimte en 23% meldt een tekort. In het voorgaande kwartaal meldde 19% een tekort aan opslagruimte. De grootste bedrijven kennen met 32% het grootste tekort aan opslagruimte.

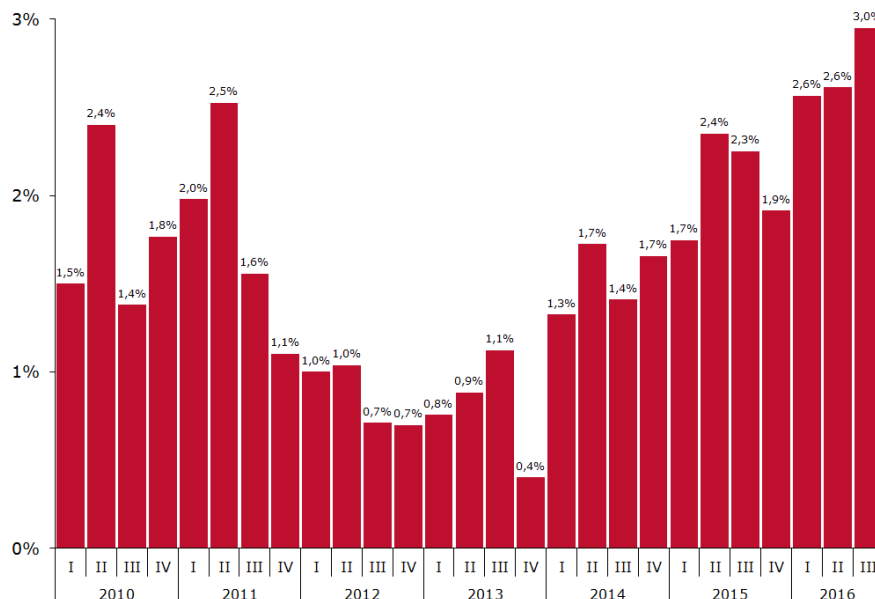
Bezetting personeel, materieel en opslag

	2014		2015			2016			
	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Bezetting Personeel									
Juiste verhouding	73,2%	72,8%	73,8%	70,5%	67,7%	71,2%	70,3%	68,8%	60,9%
Overschot	11,4%	16,5%	16,2%	8,8%	11,9%	15,1%	16,0%	7,8%	6,4%
Tekort	15,4%	10,8%	10,0%	20,6%	20,4%	13,7%	13,7%	23,4%	32,7%
Niet van toepassing	18,7%	15,8%	17,3%	18,5%	15,3%	32,6%	44,9%	36,2%	18,7%
Bezetting Materieel									
Juiste verhouding	73,6%	69,0%	70,4%	73,5%	66,8%	70,3%	69,9%	71,5%	70,3%
Overschot	17,2%	20,5%	20,0%	12,4%	21,3%	19,5%	21,8%	16,3%	13,0%
Tekort	9,2%	10,6%	9,6%	14,1%	11,9%	10,2%	8,3%	12,2%	16,7%
Niet van toepassing	12,3%	11,9%	16,2%	14,9%	13,2%	27,6%	32,5%	37,9%	25,9%
Bezetting Opslag									
Juiste verhouding	-	-	-	-	-	-	57,4%	58,4%	59,4%
Overschot	-	-	-	-	-	-	28,4%	22,9%	17,8%
Tekort	-	-	-	-	-	-	14,2%	18,7%	22,8%
Niet van toepassing	-	-	-	-	-	-	80,4%	80,6%	76,6%

Veel vacatures

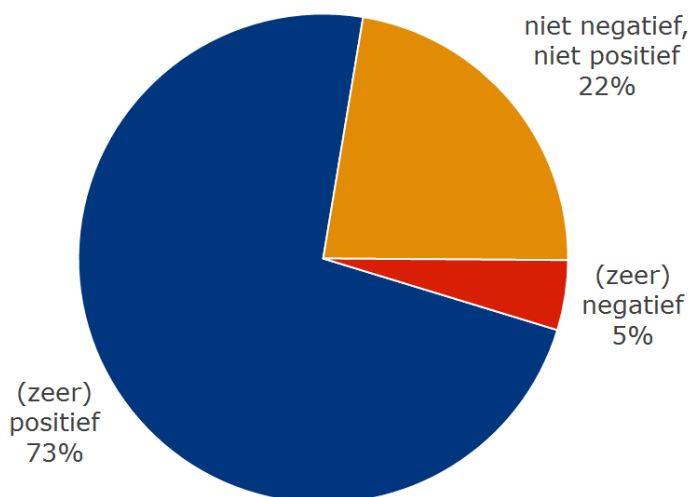
Mede door de toegenomen bedrijvigheid heeft 33% van alle bedrijven een tekort aan arbeidscapaciteit. Het is daarom niet vreemd dat de vacaturegraad met 3,0% naar het hoogste punt in 8 jaar heeft bereikt. Van alle vacatures heeft 64% betrekking op chauffeurs. Opvallend is de vraag naar warehousepersoneel. Van alle vacatures heeft 15% betrekking op warehousepersoneel.

Ontwikkeling vacaturegraad transport en logistiek (2010-2016)

Vacaturegraad = aantal vacatures t.o.v. aantal ingevulde arbeidsplaatsen als percentage uitgedrukt

Ondernemersblik op de toekomst. Q3-2016 (komende 5 jaar)

Ondernemersblik op de toekomst, Q3-2016 (komende 5 jaar)

	Zeer positief	Positief	Niet negatief, niet positief	Negatief	Zeer negatief
Klein	17,4%	47,8%	34,8%	0,0%	0,0%
Middel	3,3%	50,0%	36,7%	10,0%	0,0%
Groot	3,0%	78,8%	18,2%	0,0%	0,0%
Binnenlands	3,6%	53,6%	39,3%	3,6%	0,0%
Internationaal	0,0%	81,8%	0,0%	18,2%	0,0%
Logistiek	0,0%	76,2%	23,8%	0,0%	0,0%
Expeditie	4,8%	83,3%	7,1%	4,8%	0,0%
Totaal	7,7%	84,6%	7,7%	0,0%	0,0%

Ondernemers positief over toekomst

De meeste ondernemers zijn, met een aandeel van 73%, positief over de toekomst. Een kleine groep (5%) is negatief en de rest heeft geen idee hoe de toekomst zal uitpakken. Met 92% positief gestemden zijn ondernemers in het exceptionele transport het meest positief over de toekomst, gevolgd door ondernemers bij expeditiebedrijven en ondernemers bij bedrijven in het binnenlandse distributie- en groupagevervoer (beide 88%). Ondernemers in het agrarische vervoer (53%), in het sierteeltvervoer (50%) en in het vervoer van melk (25%) tellen relatief veel minder ondernemers die positief de toekomst tegemoet treden.

Ondernemersblik op de toekomst per soort vervoer en/of soort bedrijf, Q3-2016

(komende 5 jaar)

	Ze er positief	Positief	Niet negatief, niet positief	Negatief	Ze er negatief
Afvalstoffen	17,4%	47,8%	34,8%	0,0%	0,0%
Agrarisch	3,3%	50,0%	36,7%	10,0%	0,0%
Bouwmaterialen	3,0%	78,8%	18,2%	0,0%	0,0%
Containers	3,6%	53,6%	39,3%	3,6%	0,0%
Dieren	0,0%	81,8%	0,0%	18,2%	0,0%
Distributie/groupage int.	0,0%	76,2%	23,8%	0,0%	0,0%
Distributie/groupage nat.	4,8%	83,3%	7,1%	4,8%	0,0%
Exceptioneel	7,7%	84,6%	7,7%	0,0%	0,0%
Geconditioneerd	8,3%	61,1%	30,6%	0,0%	0,0%
Kiepauto's	4,0%	72,0%	12,0%	8,0%	4,0%
Koeriers	0,0%	77,8%	22,2%	0,0%	0,0%
Melk	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	0,0%
Sierteelt	0,0%	50,0%	42,9%	7,1%	0,0%
Stukgoed int.	0,0%	68,8%	18,8%	12,5%	0,0%
Stukgoed nat.	0,0%	73,3%	20,0%	6,7%	0,0%
Tank/Silo	0,0%	63,2%	31,6%	5,3%	0,0%
Verhuizen	6,1%	72,7%	21,2%	0,0%	0,0%
Expeditie	19,4%	61,3%	12,9%	6,5%	0,0%
Totaal	6,0%	66,9%	22,5%	4,4%	0,2%

Stemming ondernemers in transport en logistiek per provincie, Q1 en Q2-2016

	Kwartaaloordeel		Tevredenheid		Vertrouwen	
	2016	2016	2016	2016	2016	2016
	II	III	II	III	II	III
Zuid-Holland	7,6	7,3	8,1	7,7	7,3	7,3
Noord-Brabant	8,6	7,8	8,1	8,3	7,2	7,6
Gelderland	8,1	7,6	8,4	8,6	7,7	7,7
Noord-Holland	7,5	8,2	8,0	8,4	7,8	7,7
Limburg	6,4	7,6	8,1	7,7	6,3	7,4
Overijssel	8,1	8,1	8,2	8,3	7,9	7,5
Friesland	6,1	7,9	7,8	8,9	7,5	7,3
Utrecht	7,7	8,0	7,7	8,4	8,5	7,8
Groningen	6,5	7,4	8,4	9,5	7,6	7,4
Drenthe	6,7	6,1	8,2	7,3	6,7	7,3
Zeeland	9,2	8,3	9,5	8,9	7,0	7,2
Flevoland	9,0	7,9	8,0	8,7	8,8	8,9
Nederland	7,7	7,7	8,1	8,3	7,4	7,5

Een hoge indicator (maximaal 10) is positief, een lage indicator (minimaal 0) is negatief

Zeeland oordeelt het meest positief

Niet alleen per deelmarkt of per soort bedrijf zijn de uitkomsten van de conjunctuurenquête over het derde kwartaal van 2016 verschillend, ook per provincie zien we grote verschillen in de uitkomsten. Zo zien we bij het ondernemersoordeel over het derde kwartaal dat ondernemers in Zeeland met een stemmingsindicator van 8,3 het meest positief oordelen over het derde kwartaal, gevolgd door ondernemers in Noord-Holland (8,2) en Overijssel (8,1). Relatief het minst te spreken over het derde kwartaal zijn ondernemers uit Groningen (7,4), Zuid-Holland (7,3) en Drenthe (6,1).

Colofon

Het Conjunctuurbericht Beroepsgeodereenvoer over de weg & Logistiek dienstverleners is een uitgave van Transport en Logistiek Nederland. De gegevens in dit Conjunctuurbericht zijn voor een groot deel gebaseerd op een kwalitatieve analyse van resultaten uit een enquête die elk kwartaal wordt afgenomen onder leden van Transport en Logistiek Nederland. De gegevens in deze uitgave hebben betrekking op de periode juli t/m september 2016.

Hoewel bij het samenstellen van dit Conjunctuurbericht de uiterste zorgvuldigheid is betracht, wordt aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden door Transport en Logistiek Nederland niet aanvaard, noch aansprakelijkheid voor schade, van welke aard dan ook, die het directe of indirecte gevolg is van handelingen en/of beslissingen die (mede) gebaseerd zijn op de informatie in dit bericht.

Uitgave

Transport en Logistiek Nederland
Afdeling Business Support, Research

Boris Pasternaklaan 22
Postbus 3008
2700 KS Zoetermeer
Telefoon 088 4567111
fax 088 4567200

Onderzoek

Afdeling Sectorontwikkeling,
Research, Eric Doppert

Samenstelling en redactie

Afdeling Sectorontwikkeling,
Research, Eric Doppert

Nadere inlichtingen

Afdeling Corporate Communicatie,
Voorlichting, Renee Reijers
088-4567215 of
06-51806340

© Overname van gegevens uit dit bericht is toegestaan met bronvermelding

Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Groningen telt veel tevreden ondernemers

Als we kijken naar de ondernemerstevredenheid, dan zijn ondernemers met een stemmingsindicator van 9,5 in Groningen het meest tevreden, gevolgd door ondernemers in Zeeland (8,9) en ondernemers in Friesland (8,9). Relatief de minst tevreden ondernemers zijn gevestigd in Zuid-Holland en Limburg, voor beide provincies geldt een indicator van 7,7.

Hoogste vertrouwen in Flevoland

Wat het ondernemersvertrouwen betreft, telt Flevoland met een indicator van 8,9 relatief de meeste ondernemers met een groot vertrouwen, gevolgd door ondernemers in Utrecht (7,8) en Gelderland (7,7). In Friesland, Drenthe en Zuid-Holland staat de indicator voor het ondernemersvertrouwen op 7,3. De laagste indicator komt met 7,2 voor rekening van ondernemers in Zeeland

Stemmingsindicator ondernemersvertrouwen per provincie, Q3-2016

